

ACADEMIA DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI

INSTITUTUL DE ISTORIE

Cu titlu de manuscris

CZU: 1(091)(100)(043.3)

PERCIUN ANDREI

**EVOLUȚIA CONCEPTULUI DE IMAGINE
ÎN FILOSOFIE**

Specialitatea 631. 02 – Istoria Filosofiei

Autoreferatul
tezei de doctor în filosofie

CHIȘINĂU, 2016

AUTOREFERATUL ȘTIINȚIFIC

Teza a fost elaborată în Sectorul Filosofie al Institutului de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei.

Conducător științific:

BOBÂNĂ Gheorghe, doctor habilitat în filosofie, profesor universitar

Referenți oficiali:

1. **SAHARNEANU Eudochia**, dr. hab. în filos., prof. univ., USM
2. **LOZOVANU Ecaterina**, dr. în filos., conf. univ., UTM

Componența Consiliului Științific Specializat:

1. Președinte: **COANDĂ Svetlana**, doctor habilitat în filosofie, conferențiar universitar, USM;
2. Secretar: **TROIANOWSKI Lidia**, doctor în filosofie, conferențiar cercetător, AȘM;
3. **CĂLDARE Dumitru**, doctor habilitat în filosofie, conferențiar universitar, USM;
4. **ȚAPOC Vasile**, doctor habilitat în filosofie, profesor universitar, USM;
5. **BRAGA Mihai**, doctor în filosofie, conferențiar universitar, UTM;
6. **CIOBANU Rodica**, doctor în filosofie, conferențiar universitar, UnAȘM;
7. **COMENDANT Tatiana**, doctor în sociologie, conferențiar universitar, AMTAP.

Susținerea tezei va avea loc la 7 aprilie 2016, ora 15.00, în ședința Consiliului Științific Specializat D. 15.631.02 – 01 din cadrul Institutului de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei (mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 1, et. IV, sala 408).

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei și pe pagina web a C.N.A.A. (<http://www.cnaa.acad.md>).

Autoreferatul a fost expediat la data de 4 martie 2016.

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat,
doctor, conferențiar cercetător

TROIANOWSKI Lidia

Conducător științific,
doctor habilitat în filosofie, profesor universitar

BOBÂNĂ Gheorghe

Autor

PERCIUN Andrei

© PERCIUN Andrei, 2016

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. În conținutul câmpului de cercetare al istoriei filosofiei, conceptul de imagine a fost explicat sistematic în baza diferitor abordări. În pofida acestui fapt, unele metode de cercetare din tradiția filosofică a secolului XX nu au fost valorificate pe deplin. De aceea, suntem motivați să punem în valoare aceste metode de analiză care se aplică incontestabil cercetării conceptului de imagine. Un astfel de studiu este necesar, deoarece evită erorile unor teorii ce prezintă inadecvat structurile, funcțiile, utilitatea imaginii în științe, dar și impactul ei asupra societății. În virtutea acestui fapt, este indispensabilă o cercetare ce ar favoriza rolul imaginii în explorarea științifică a lumii în baza unei metode de analiză aprofundată, care ar reabilita valoarea acesteia. Astfel, în cadrul cercetării noastre conceptul de imagine suportă o fundamentare teoretică și metodologică întemeiată pe evoluția sa în filosofie. În rezultatul acestei fundamentări, pot fi evidențiate accepțiunile fenomenologice și semiotice ale imaginii. Datorită lor, se clarifică statutul imaginii, valorificându-se contribuția ei la un mod special de corelare a conștiinței cu lumea. Bazându-ne pe această presupuziție, putem deduce rolul important al imaginii în constituirea unui tablou integrat asupra lumii.

Așadar, se disting două modalități de interpretare a imaginii:

- conform primei modalități, imaginea *face posibilă o cunoaștere mijlocită a lumii*, cum ar fi, de exemplu, cazul în care o imagine fotografică reprezintă un obiect absent la momentul în care cineva o percepe, prin urmare acesta este capabil să vizualizeze obiectul prin imagine – mod de abordare pus la îndoială de diverse doctrine de marcă “iconoclastă” sau reprezentationalistă, în care imaginea este asociată cu o ficțiune sau cu conținutul percepției lumii, în care obiectele apar în calitate de așa numite imagini. Într-un astfel de context cunoașterea nemijlocită a obiectului „în sine”, care este mai veridică decât imaginea lui, ar fi de neconceput, deoarece sunt percepute imagini ale obiectelor și nu obiectele propriu-zise. Cu toate acestea, fenomenologia, dar și semiotica, justifică și confirmă caracterul intermediar, de mediere, al imaginii. Fenomenologul american Lester Embree menționează că „în societățile industrializate, se remarcă familiaritatea cu mult mai multe lucruri prin întâlnire indirectă decât prin întâlnire directă și, respectiv, întâlnirile indirecte ar trebui înțelese și concepute clar de cei ce trăiesc în asemenea societăți” [32, p. 26]. Astfel, una dintre condițiile pentru întâlnirea indirectă a unui lucru este imaginea;

- a doua modalitate de interpretare se referă la *imaginea percepută ca însăși un obiect al cercetării și, respectiv, al cunoașterii*. În vederea redobândirii funcției sale de cunoaștere mijlocită a lumii sunt puse în valoare acele metode ce comportă un caracter amplu de analiză și cercetare a imaginii, care readuc calității sale de instrument avizat pentru o explorare științifică, ceea ce ar facilita relevanța, claritatea și

integritatea unor eventuale analize fundamentale. Aceste metode, printre care este regăsită și cea fenomenologică, ar anula interpretările eronate ale imaginii.

Aceste două aspecte ale imaginii necesită o explicitare printr-o aplicare a metodelor de analiză semiotică și fenomenologică. Astfel, conceptul de imagine poate fi rectificat și reabilitat datorită analizei fenomenologice, care evidențiază funcția ei de mediere și de experimentare indirectă, mijlocită a lumii și prin care este posibilă vizarea de către conștiință a unui obiect, în absența lui. Ca urmare a utilizării metodei fenomenologice de analiză reflexivă este posibilă valorificarea rolului important al imaginii în calitate de instrument al cercetării științifice a lumii. În acest sens vom invoca definiția analizei reflexive pe care o dă fenomenologul contemporan L. Embree: „o analiză reflexivă nu e, *sensu stricto*, un argument, ci mai curând o narațiune descriptivă la sfârșitul căreia cititorul nu a dedus o concluzie, ci, mai curând, a obținut o înțelegere mai profundă a lucrurilor despre care e vorba” [32, p. 73].

Doctrinile ce folosesc unele metode de interpretare incompletă formulează concluzii pripite și nefondate, la fel ca și valorizări negative și nejustificate cu privire la conceptul de imagine. Prin urmare, utilitatea științifică a imaginii poate fi recuperată odată cu trecerea la o metodă mai amplă de analiză. Această metodă constă în analiza fenomenologică și semiotică a imaginii. Lucrarea de față are ca punct de plecare conceptul de imagine ca modalitate de raportare la lume, care ne comunică ceva despre aceasta. Conceptul de imagine este permanent prezent ca parte operațională a vieții umane. În pofida acestui fapt, în istoria culturii universale imaginea a fost deseori discreditată și blamată. În acest sens, studiul nostru se prezintă ca o examinare fenomenologică și semiotică a rolului imaginii în experiența cotidiană a ființelor umane, în cogniție și în comunicare.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor supuse investigațiilor.

Evoluția conceptului de imagine în istoria filosofiei reprezintă un subiect puțin examinat în literatura de specialitate. Chiar dacă imaginea este privită ca obiect în mai multe domenii de cercetare, sensul conceptului este redus la o definire îngustă, specifică aceluși domeniu. Prin urmare, aceste domenii, precum ar fi, de exemplu, iconologia sau imagologia, dar și altele, tratează imaginea diferit de modul în care este configurat obiectul lucrării de față.

Intenția fundamentală a cercetării noastre nu este înlăturarea diverselor moduri de tratare a imaginii, ci clarificarea și concretizarea discursului filosofic despre imagine. Această precizare a conceptului de imagine se realizează pe fundalul principalelor tendințe și teorii din cadrul istoriei filosofiei. Cu privire la teoriile elaborate asupra esenței imaginii în istoria filosofiei s-a evidențiat tratarea reprezentationalistă, care a fost dominantă în majoritatea teoriilor moderne. Astfel, una dintre prioritățile unei abordări sistematice, complete, atente, lipsite de prejudecăți și preconcepții constă în depășirea cadrului reprezentationalist, ce operează cu o serie de interpretări obscure și, respectiv, inadmisibile pentru imagine. Pe baza concepțiilor din fenomenologie și semiotică sunt semnalate lacunele elucidării

reprezentationaliste asupra imaginii. Contribuția cercetării noastre constă în faptul de a discerne și de a identifica concepțiile cu caracter reprezentationalist din cadrul istoriei filosofiei.

Evoluția conceptului de imagine în filosofie și psihologie a fost cercetată de filosoful francez J-P. Sartre [54], într-o analiză amplă a teoriilor cu precădere asociaționiste, având drept scop detașarea conceptuală a imaginii de percepție și amintire. Un alt autor semnificativ pentru proiectul nostru de cercetare este fenomenologul contemporan L. Embree [29], [30], [31], [32], [65], contribuția incontestabilă a căruia se raportează la determinarea funcției și structurilor esențiale ale imaginii. Cu certitudine, precizarea fenomenologică a imaginii nu s-ar fi realizat fără aportul întemeietorului acestui curent E. Husserl [35], [36], [37], [38], [61]. Cercetarea semiotică a imaginii a fost realizată în baza lucrărilor lui U. Eco [26], [27], [28].

De asemenea, nu putem trece cu vederea importanța lucrărilor lui Ch. Peirce [43], [62], [63], V. Flusser [33], R. Barthes [3], [4], G. Durand [23], [24] și M. Pastoureau [41]. La capitolul autori români vom trece în revistă lucrările lui A. Cornea [17], [18], [19], A. Codoban [13], [14], [15], V. Ciomoș [12], I. Copoeru [16], C. Braga, D. Pop [9], [10], [51] și M. Zlate [60]. Cu certitudine, orizontul lucrărilor autorilor ce au contribuit la constituirea conținutului cercetării noastre este cu mult mai larg, din această cauză am indicat aici doar cele mai semnificative lucrări pentru disertația noastră.

Problemele principale de cercetare, înaintate cu titlul de ipoteze de lucru sunt:

1. **Demonstrarea prin aplicarea reducăiei eidetice a potențialului cognitiv al imaginii, superior celui accesibil orientării reprezentationaliste.** Această teorie generică din conținutul căreia fac parte abordările incomplete asupra imaginii ca rezultat al absenței unei metode eficiente de cercetare a prilejuit apariția unor concepții eronate despre imagine, fapt ce a provocat în cadrul istoriei filosofiei prezența mai multor viziuni ostile, orientate nu doar asupra imaginii, dar și asupra utilizării sale în științe;

2. **Ireductibilitatea imaginii în abordarea fenomenologică la funcțiile componentelor genetice: percepție și memorie.** Conceptul imaginii mintale este problematic, de vreme ce imaginea nu se confundă cu percepția sau amintirea. Unele concepții moderne din filosofie și psihologie derivă din teoria asociaționistă, ultima fiind situată pe un teren comun cu teoria reprezentationalistă. În cadrul acestor concepții sunt elaborate unele viziuni problematice care nu clarifică pe deplin esența conceptului de imagine;

3. **Funcția privilegiată a reflexiei fenomenologice în realizarea explicației fenomenologice a imaginii.** Această ipoteză de lucru este legată de necesitatea evidențierii unei metode eficiente de abordare a imaginii constituită în baza concepției fenomenologice a filosofului contemporan Lester Embree;

4. **Funcția imaginii constă în experimentarea indirectă a obiectului de către cineva, iar suprafața suportului pe care apare acest obiect nu poate fi redusă nici la imagine în calitate de o componentă a ei, dar nici la obiectul acesteia.** Această ipoteză urmează să fie confirmată de noi

printr-o referire la schema clasificării tipurilor de experimentare și poziționare din cadrul fenomenologiei, care a permis preluarea unei viziuni mai ample și mai inteligibile asupra conceptului dat.

Scopul și obiectivele tezei.

Scopul tezei rezidă în analiza modalităților fundamentale de cercetare a conceptului de imagine în cadrul istoriei filosofiei, în vederea stabilirii valabilității și eficienței teoriilor și metodelor fenomenologice, contrapuse teoriilor, care au fost influențate de reprezentationalism.

În vederea realizării scopului propus se impune atingerea următoarelor **obiective**:

1. Reliefarea fundamentelor teoretico-metodologice ale concepțiilor cu privire la imagine;
2. Identificarea interpretărilor problematice ale imaginii în cadrul istoriei filosofiei și altor științe sociale;
3. Valorificarea și descrierea modalităților fenomenologice de abordare a imaginii;
4. Depistarea fundamentelor teoretice ale concepțiilor reprezentationaliste asupra imaginii;
5. Reactualizarea teoriilor clasice privind imaginea în contextul filosofiei contemporane;
6. Analiza fenomenologică și semiotică a imaginii în coordonare cu impactul ei asupra realității sociale;
7. Determinarea funcțiilor și structurii imaginii dintr-o perspectivă fenomenologică;
8. Aplicarea cadrului metodologic al fenomenologiei asupra reprezentationalismului.

Metodologia cercetării științifice. Teza este elaborată și fundamentată pe aplicarea metodei fenomenologice de analiză reflexivă a imaginii. În același timp s-a recurs la un șir de metode filosofice, precum ar fi metoda istoriografică, metoda comparativă, metoda critică și metoda psihologică. De asemenea, s-au utilizat principiile interdisciplinarității și istorismului, abordările sistemice și interpretative, cu referire la un ansamblu de metode general-științifice: structural-funcțională, behavioristă și istorică, precum și particular-științifice: analiza și interpretarea lucrărilor de referință, metoda descrierii și simulării. Ținem să menționăm că analiza reflexivă a fost descrisă și aplicată prioritar în conținutul tezei, fapt ce a contribuit la o elucidare amplă cu referire la conceptul imaginii și la evoluția acestuia în filosofie.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute constă în realizarea unei analize ample cu privire la problematica evoluției conceptului de imagine în filosofie:

1. Din arealul lucrărilor de referință și de specialitate, teza de față recurge la *metoda analizei reflexive* care în paralel cu metoda semiotică de analiză a semnului iconic se aplică asupra cercetării conceptului de imagine;
2. Au fost identificate, clasificate și diferențiate concepțiile reprezentationaliste ce interpretează imaginea ca un substitut al obiectului, întrucât imaginea ar fi corelativul primar al conștiinței;

3. Metoda analizei reflexive ne-a justificat argumentarea cu referire la identificarea unor lacune ale teoriilor reprezentationaliste. Prin aplicarea aparatului fenomenologic au fost descrise structura și funcțiile imaginii, s-au conturat straturile componente ale conștiinței imaginii;
4. Metoda analizei reflexive a fost aplicată asupra unor concepții despre imagine din cadrul filosofiei contemporane, ceea ce a contribuit la obținerea unor rezultate valoroase cu privire la conceptul de imagine, validitatea cărora s-a confirmat în demonstrabilitatea lor practică.

Problema științifică importantă soluționată în domeniul filosofiei constă în elucidarea concepțiilor cu privire la natura imaginii și a metodelor adecvate pentru cercetarea acesteia, identificarea și justificarea metodei analizei reflexive în vederea obținerii unei viziuni clare și coerente asupra naturii imaginii și demonstrarea valorii ei cognitive în explorarea științifică a lumii.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării constă în aplicarea metodei analizei reflexive asupra conceptului de imagine, în elaborarea unei cercetări integratoare, consecințele căreia se regăsesc în unele probleme de ordin conceptual cu privire la tematizarea semnificării și stabilirii identicului și a identității sociale, concepte contigue structurii mimetice a imaginii. Un alt element important al lucrării ține de perspectiva valorificării doctrinelor clasice despre imagine în cercetările filosofice contemporane.

În particular, **semnificația teoretică a investigațiilor efectuate** rezidă în:

1. aplicarea metodei analizei reflexive cu privire la conceptul de imagine și depășirea lacunelor interpretărilor fragmentare marcate de reprezentationalism;
2. dezvoltarea unui cadru fenomenologic de analiză a imaginii în filosofie;
3. evaluarea impactului abordărilor semiotice asupra caracteristicilor convenționale ale semnului iconic;
4. precizarea caracterului mimetic al imaginii în filosofia antică, în semiotică și în fenomenologie.

Valoarea aplicativă a lucrării se exprimă în elaborarea unei cercetări științifice cu valențe practice, care constă în următoarele:

1. aplicarea metodei analizei reflexive a imaginii bazată pe cadrul conceptual al fenomenologiei în practica cercetării științifice;
2. utilizarea rezultatelor cercetării conceptului de imagine în calitate de suport teoretico-practic în predarea cursurilor de specialitate;
3. informarea comunității științifice și a opiniei publice asupra importanței investigării conceptului de imagine, a funcției și finalității acesteia.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere constau în următoarele:

1. Analiza fenomenologică a imaginii înlătură prejudecățile reprezentationaliste în legătură cu prezența unor imagini mintale, care reduc obiectul la stratul apariției sensibile și nu delimitează imaginea de percepție și amintire.

2. Fenomenologia evidențiază structura stratificată a imaginii, aspectul esențial al căreia nu a fost remarcat de adepții reprezentationalismului clasic.

3. Prin metoda analizei reflexive avem o interpretare mai amplă și mai clară a conceptului de imagine, ceea ce contribuie la o valorizare pozitivă a rolului său în cadrul unei cercetări științifice.

4. Cercetarea imaginii este scoasă din cadrul neființei absolute și al nonexistenței logice prezentă în tradiția platonice și adusă la un alt nivel de interpretare, fiind inclusă într-o structură flexibilă a neființei secunde din sfera posibilului.

5. Diferențele dintre imagine și text din perspectivă semiotică nu sunt categorice, deoarece analogicul nu este singura calitate atribuită semnului iconic, care posedă și anumite elemente convenționale.

Aprobarea rezultatelor științifice. Teza a fost elaborată, discutată și aprobată la Sectorul Filosofie al Institutului de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei, a fost examinată la Seminarul Științific de Profil al aceluiași Institut. Ideile, concluziile și recomandările formulate în lucrare au fost prezentate în cadrul unor conferințe științifice internaționale și naționale, fiind validate, de asemenea, în cadrul proiectelor instituționale de cercetare ale Sectorului Filosofie „Condiția umană în contextul postmodernismului” (2003-2005); „Conexiunea valorilor naționale și general-umane în Republica Moldova în contextul noii vecinătăți cu Uniunea Europeană” (2006-2008); „Redimensionarea valorilor sociale și cultural-spirituale în contextul vecinătății cu Uniunea Europeană” (2009–2010); „Descentralizarea axiologică în societatea bazată pe cunoaștere (aspecte filosofice)” (2011-2014), fiind publicate în două monografii colective: *Redimensionarea valorilor în contextul noii vecinătăți cu Uniunea Europeană*, Chișinău, 2011, și *Descentralizarea axiologică în societatea bazată pe cunoaștere (aspecte filosofice)*, Chișinău, 2015, și, de asemenea, în mai multe articole ce au fost publicate în reviste și culegeri științifice internaționale și naționale.

Publicațiile la tema tezei. Investigațiile și-au găsit elucidare în 18 lucrări științifice în volum de 13 c. a.: 2 în calitate de compartimente au fost publicate în monografii colective, un articol într-o culegere internațională, o teză într-o culegere internațională și 14 articole în reviste și culegeri naționale.

Volumul și structura tezei cuprinde: Introducere, trei capitole, Concluzii generale și recomandări, Bibliografie din 218 titluri, 6 anexe, 165 pagini text de bază.

Cuvinte-cheie: imagine, analiză reflexivă, fenomenologie, reprezentationalism, semiotică, semn iconic, mimesis, khôra, convențional/natural, digital/analogic.

CONȚINUTUL TEZEI

Introducerea conține toate subdiviziunile de rigoare: actualitatea și importanța problemei abordate, descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor supuse investigațiilor, subiectele principale de cercetare înaintate cu titlul de ipoteze, scopul și obiectivele tezei, metodologia cercetării științifice, noutatea științifică a rezultatelor obținute, problema științifică importantă soluționată, semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, aprobarea rezultatelor științifice și sumarul capitolelor tezei.

Capitolul întâi, **Fundamentarea teoretico-metodologică a concepțiilor despre imagine și nivelul de cercetare în dinamica filosofiei**, este consacrat studiului istoriografic, elucidării reperelor teoretico-metodologice de cercetare și fundamentării conceptuale în vederea valorificării problemelor supuse investigațiilor științifice. În acest capitol am acordat o atenție deosebită realizării unei analize comparative cu privire la situația existentă în domeniul cercetării imaginii, comparând metodele preluate de filosofia modernă, psihologia și științele sociale din secolul XX.

În consecința acestor analize, soluționarea problemei formulate a fost identificată în cadrul metodologic al fenomenologiei, astfel încât metoda fenomenologică a fost folosită de noi în calitate de metodă operațională prioritară pentru cercetarea conceptului de imagine, ceea ce reprezintă obiectivul tezei.

Demersul istoriografic, expus în primul subcapitol, **Considerații generale asupra imaginii – studiu istoriografic**, pune în lumină concepțiile filosofiei moderne, intercalate cu cele ale psihologiei secolelor XIX și XX, acestea fiind posesoarele unor elucidări autoritare cu privire la chestiunea imaginii. Ipoteza formulată în acest paragraf evidențiază concepțiile ce au servit drept suport teoretico-metodologic pentru o definiție comună a imaginii, acceptată drept canonică pentru modernitate. Astfel, în orizontul acestor doctrine sunt conturate aspectele substanțiale ale asociaționismului și ale reprezentationalismului.

Pe parcursul acestui capitol am stabilit cele mai reprezentative direcții ale metodologiei moderne, obiectul cărora este imaginea. În acest context, a fost analizată definiția carteziană a imaginii, văzută ca un lucru la fel ca și celelalte lucruri din *res extensa*, pretext ce a generat teza mecanicistă, conform căreia imaginea ar fi o amprentă, o urmă fizică lăsată în conștiință de un lucru. În baza acestui fapt, este edificată doctrina despre imaginea mintală. Prin urmare, fiind încadrată în orizontul mecanicist al lumii, imaginea mintală este un lucru material, un dat corporal, o entitate fiziologică. R. Descartes, interpretează imaginea în calitate de lucru material cu o extensie psiho-fiziologică, astfel încât imaginea este văzută în calitate de lucru. [20, p. 74].

În concepția lui B. Spinoza, în suflet ar fi prezente corpurile externe, de care corpul uman a fost odată afectat, deși ele nu mai există și nu mai sunt prezente [56, p. 109], ceea ce ar însemna faptul că imaginea se reflectă într-o teorie a „urmelor” care sunt lăuate de percepție în suflet. Cu toate acestea, imaginea se deosebește de idee prin pasivitate, ideea conține o afirmație sau o negație, deci un act al

gândirii, și pare că exprimă o acțiune a sufletului [174, p. 110]. D. Hume recunoaște impresiile drept totalitate a senzațiilor, afectelor și emoțiilor ce „își fac apariția în spiritul nostru”, iar ideile fiind „imaginile mai slabe ale acestora în gândire” [34, p. 53].

Doctrina asociaționistă ce corespunde cu teoria generală a reprezentationalismului se menține pe filiera psihologiei moderne până în zilele noastre. Imaginea mintală rezonază, reflectă și se asociază cu un lucru aflat în afara conștiinței. Această imagine mintală nu este o imagine concretă a lucrului, ci este un rezultat al unor sinteze cu privire la acesta.

Odată ce imaginea devine un lucru, se impune problema conținutului acesteia, care nu este clarificat într-un mod bine definit. H. Taine [64] afirmă că între senzația consecutivă, care este spontană, și senzația primitivă are loc o confruntare de esență darwinistă. În vederea neconfundării imaginii cu altceva trebuie să existe o senzație antagonistă, lipsa căreia ar cauza apariția unui obiect care nu există. La mijlocul secolului al XIX-lea psihologia analitică fondată de Taine evoluează pozitiv.

În legătură cu aceasta, Jules Lachelier [40] prezintă o sinteză mai extinsă referitoare la găsirea unor idei certe și generale, care, în rezultat, par să domine și să explice toate lucrurile sigur, deși ne putem îndoii, dacă aceste idei sunt anterioare sau posterioare lucrurilor, dacă ele sunt modele sau copii [40, p. 104]. Rezonând cu această idee, E. Peillaube susține indispensabilitatea imaginilor pentru constituirea conceptelor și pentru funcționarea sintezelor din memorie și imaginație, astfel încât delimitarea acestor sinteze de imaginile din memorie și imaginație fiind una necesară. Disocierea nu are aceeași importanță în aceste două cazuri: sinteza memoriei reproduce o experiență trecută, sinteza imaginației, invers, produce o experiență nouă, a imaginației și a memoriei [42, p. 429].

Amplasată între percepție și idee (V. Brochard [7], T. Ribot [53]), imaginea mintală nu este nici una, nici alta, fiind confundată cu o idee generală sau cu o percepție în reluare, care ar fi o amintire. Această concepție asociaționistă a imaginii mintale nu rezistă nici în fața unor chestionări cu referire la felul în care apar și cum sunt păstrate aceste imagini în minte. Neclaritatea acestei teorii se menține în psihologia secolului XIX și începutul secolului XX. Astfel, așa-numita imagine mintală își fuzionează identitatea conceptuală, confundându-se cu amintirea sau percepția.

O pondere științifică semnificativă o comportă lucrările elaborate în domeniul cercetării imaginii și a imaginarului întreprinse de Centrul de cercetare a imaginarului din cadrul Universității „Babeș Bolyai” din Cluj, care își fixează atenția asupra imaginarului. Acesta este vizat în activitatea generării spontane de fantasmе inconștiente și producerii creatoare deliberată de imagini sociale, mediatice, culturale și artistice [29], [30]. În concepția lui C. Braga [29], societatea, privită într-un ansamblu imaginar, tinde să se autoreprezinte, sau, mai bine zis, să-și descopere noi aspecte și din această cauză imaginea este folosită ca mijloc de manifestare a existenței umane.

Cercetările din științele sociale, care definesc imaginea ca un instrument ce face posibilă cercetarea unui obiect în absența lui, întrunesc toate cerințele pentru a confirma aplicarea unei metode eficiente de

cercetare prin intermediul imaginii (T. Wright [58, p. 213]). Pentru o cercetare serioasă și adecvată aplicată unui obiect din lume, care eventual nu este coprezent cu cercetătorul, dar a cărui imagine este prezentă și prin care acesta este dat indirect, este utilă o analiză fenomenologică detaliată a modalității prin care este adus obiectul propus pentru cercetare (M. Banks [2]). Astfel, pentru o cercetare pertinentă nu este suficientă doar tranzitivitatea obiectului prin imagine, dar și analiza modului prin care un obiect este reprezentat de imagine.

Cu toate acestea, direcția preluată de noi în această lucrare se precipită într-o cercetare a problematicei cu privire la esența (*eidōs*-ul) imaginii, la ceea ce face ca o imagine să fie imagine, indiferent de suportul ei, fizic sau virtual, pe care e așezată, la fel ca și obiectele mitice, religioase, heraldice, naționale, politice, publice, private, marketologice, etc., la care se referă aceasta. Interesul nostru oscilează în cadrul evoluției conceptului de imagine, fiind fixat pe variatele teorii și doctrine filosofice, ce au tratat imaginea dintr-un punct de vedere substanțial, stabilindu-i într-un fel sau altul esența. Fără îndoială, sfera de cercetare a imaginii și a imaginarului se raportează la problematica esenței imaginii și producerii acesteia. Or, metoda preluată de noi pe tot parcursul tezei este una fenomenologică, însoțită, de altfel, și de cea specific semiologică.

Al doilea subcapitol, **Interpretări problematice ale imaginii la începutul secolului XX**, pune în valoare specificul suportului conceptual și reperele teoretico-metodologice ale fenomenologiei lui E. Husserl [38] și J-P. Sartre [54] în contrapunere cu cercetările lui H. Bergson [5], T. Ribot [53], A. Spaier [55], W. James [39], H. Ebbinghaus [25], E. B. Titchener [57], É.-A. Chartier [11], J.-J. Wunenburger [59], P. Popescu-Neveanu [52], M. Zlate [60].

Fundamentele științifice cuprind demersuri conceptual-teoretice și metode de cercetare aplicate pentru valorificarea obiectului de studiu, care se dezvoltă în două direcții paralele:

1. *atribuirea imaginii unui conținut psiho-fizic*, în care aceasta este abordată în calitate de *imagine mintală*, constituindu-se ca un rezultat al percepției prin care este sesizată imaginea unui obiect, iar revenirea la aceeași imagine se datorează amintirii;
2. și direcția în care discursul cu privire la imaginea mintală este dezaprobat în virtutea unor evidențe ce țin de inadmisibilitatea suprapunerii conceptului de imagine cu cel al percepției sau amintirii.

O viziune clară cu privire la ceea ce este o imagine este inițiată odată cu implementarea metodologiei fenomenologice (E. Husserl [38], J-P. Sartre [54], L. Embree [29], [32], [65], A. Dufourcq [21], [22], J. Brough [8]). Chestionarea fenomenologică a esenței și a funcțiilor imaginii implică în analiza ei termeni precum *transcendență*, *intenționalitate*, *noemă*, *noeză*, *eidōs*, *epoche*, *hyle*, *sinteză pasivă* și *sinteză activă*.

Definirea imaginii ca lucru empiric poate fi admisă în cazul în care aceasta este localizată pe un oarecare suport fizic și nu unul psiho-fiziologic. Acest suport fizic se prezintă ca un element indispensabil

al imaginii. Instrumentarul fenomenologic ne permite să depistăm confuziile dintre amintirea lucrului și aspectul său preponderent vizual, dat ca amintire în cadrul concepției despre imaginea mintală.

Cu siguranță putem să ne amintim un oarecare suport de structură fizică (o poză din hârtie) sau virtuală (o imagine digitală expusă pe ecranul unui dispozitiv electronic) în care este „găzduită” imaginea unui lucru. În acest caz ceea ce este vizat în amintire este imaginea unui lucru afișată pe un suport, din care este constituită baza *reică* (de lucru) a imaginii.

Suportul imaginii asigură condiția ei de lucru. Doar din aceste considerente fenomenologice ideea ce interpretează imaginea în calitate de lucru este justificată. Extensia ei psiho-fizică – imaginea mintală – nu este legitimată, întrucât ne amintim obiecte întâlnite în trecut și nu imaginile lor, percepem obiecte date și nu imagini ale acestora.

În așa mod o imagine își poate face loc în amintire sau percepție în calitate de obiect, datorită *suportului ei și sintezelor mimetice, ce reprezintă ansamblul elementelor, linii și pete de culoare, în cazul suporturilor bidimensionale, ce se aseamănă cu obiectul reprezentat, pe baza acestui ansamblu, dar și suportului pe care este expus, are loc recunoașterea și întâlnirea indirectă a obiectului în absența acestuia*. Cu alte cuvinte, privind o imagine „trecem cu vederea” substratul ei, adică materialul din care este confecționat acesta – pânză, hârtie, lemn etc., totodată nu ne fixăm pe formele alcătuite din linii și culori, ce reliefează și încarcă cu sens imaginea, astfel încât este vizat obiectul prin medierea sa figurativă (*depiction* [32, p. 29]).

Funcțional, imaginea întotdeauna este un mijloc ce ne oferă obiectul în mod indirect, adică în absența lui, de aceea imaginea se definește ca ceva ce face posibilă experimentarea indirectă a unui lucru, și nu ca o entitate psiho-fiziologică ce nu se poate desprinde de percepție și amintire pentru a prelua o determinare clară.

Fapt ce este confirmat în paragraful trei, **Explicitarea fenomenologică a imaginii**, în care a fost stabilită finalitatea cercetării, caracterizată printr-o abordare atentă a modalităților de investigare a conceptului de imagine în cadrul istoriei filosofiei, cu revindicarea valabilității unor concepții pe fundalul lacunelor reprezentationaliste. Pe baza examinării analizelor întreprinse de Sartre [54], realizată în acest capitol, am evidențiat importanța și valabilitatea concepției fenomenologice asupra imaginii. Fiind inițiată în cadrul lucrărilor lui Husserl [35], [36], [37], [38] și continuată pe filiera discipolilor săi americani de L. Embree [29], [30], [31], [32], [65], această abordare este acceptată și justificată de noi în calitate de fundament teoretico-metodologic pentru o cercetare mai amplă a imaginii.

Obiectul celui de-al doilea capitol, **Teorii asupra imaginii în filosofia clasică și relevanța lor în contemporaneitate**, rezidă în punerea în valoare a importanței doctrinelor clasice despre imagine în filosofia contemporană. Rezonanța acestor teorii este depistată și evidențiată în cele mai semnificative concepții ale semioticii contemporane (C. S. Peirce [43], [62], [63]) și ale unor teorii originale (V. Flusser

[33]) asupra imaginii din secolul XX. Respectiva adaptare este explicată prin valabilitatea ideilor exprimate de filosofia antică greacă.

Consecințele problematizării conceptului de imagine se extind și asupra altor chestiuni comune de ordin conceptual ce se referă la semnificare și a stabilirea identicului, (U. Eco [26], [27], [28]), evaluate în albia analizei semiotice și fenomenologice în capitolul trei. Procesul de semnificare a imaginii este declanșat de existența unor asemănări dintre obiect și imaginea acestuia, fapt ce include imaginea în clasa semnelor iconice, care spre deosebire de semnele arbitrare și convenționale sunt corelate cu obiectul în baza unor legături analogice și naturale.

Toate acestea se compun într-un demers asupra dialogurilor platoniciene ([44], [45], [46], [47], [48], [49], [50]) și comentariilor întreprinse asupra lor de o serie de comentatori, printre care îi putem remarca și pe unii autori români Gh. Bobâna [6], V. Ciomoș [12] și A. Cornea [18], ce evidențiază concepte, precum *mimesis* și *khôra* a căror funcție metodologică este de a clarifica raportul dintre imagine și lucru.

În subcapitolul **Condiția neființei imaginii în filosofia greacă**, conceptul de imagine se definește prin termenul *mimesis*, care desemnează predispoziția imaginii de a se raporta printr-o asemănare naturală la obiect. Această legătură organică, reieșită dintr-o simplă imitare, îi conferă imaginii un rol secund în cosmogonia lui Platon [50].

De vreme ce apariția imaginii evocă instantaneu referirea la un lucru a cărui conținut nu corespunde cu imaginea respectivă, a fost formulată problema ontologică a imaginii, care a divizat concepțiile antice în două modalități de abordare: filosofile ce își asumă teza conform căreia imaginea face parte din domeniul non-existenței și altele care traduc imaginea ca un tip al existenței secunde (A. Cornea [18]). Acest al doilea tip este asociat de noi cu variația fenomenologică, ce își propune să descopere alte feluri de a fi, posibile, ale unui obiect. La fel este fixată problema unicului și multiplului, originalului și copiei.

Astfel, imaginea ocupă o poziție *aporetică* în cadrul disputei *meontologice*, ceea ce denotă caracterul ei intermediar, ce nu se poate potrivi cu principiile generale ale logicii. Deși aparținând neființei, imaginea se îndepărtează gradual de caracterul ei absolut. Din această cauză imaginea se menține în cadrul unei neființe secunde, care îi oferă permisibilitatea unei oarecare existențe.

În conținutul conceptual al subcapitolului **Interpretări platoniciene ale imaginii**, în paralel cu constituirea imaginii este abordat conceptul plonic *khôra*. Acest concept, întreținut într-o poziție aporetică, sugerează o soluție pentru problema unicului și multiplului. Unicul este interpretat în calitate de referent, denotat și semnat, iar multiplul este tratat în calitate de semnificant. Un segment aparte îl ocupă semnificarea imaginii, care, deși aparține multiplului, conține în sine o particulă a unicului prin care se leagă într-un mod analogic, adică prin intermediul funcției sale *mimetice* de imitare. În cosmogonia plonică [50] *khôra* este un al treilea termen al genezei, care explică cum e posibilă trecerea de la unic la multiplu.

Khôra blochează coincidența totală între unic și multiplu, între original și copie. Din această cauză de fiecare dată pe lângă elementul original conținut în sine, *khôra* păstrează și un alt element prin care se diferențiază de el. Astfel unicul, originarul, își menține statutul său ontologic, iar *khôra* și, în cazul nostru, imaginea, își stabilește statutul său identitar în cadrul ansamblului de asemănări și diferențieri. Imaginea participă atât la manifestările unicului, originalului și inteligibilului, cât și la multiplicitatea și pluralitatea lumii sensibile.

Imaginea văzută sub semnul accidentului, contingentului și posibilului participă indispensabil la lumea sensibilă, cu toate că teoretic nu poate fi încadrată într-un prim-rang al existenței Universului [1]. Cu alte cuvinte, fiind concretă, imaginea este acceptată la un nivel cotidian, deposedând astfel strictetea unilaterală a existenței logice și generând un cuplu simetric printr-o existență multiplă și practică.

În subcapitolul **Rezonanțele contemporane ale teoriilor clasice despre imagine** este prezentată clasificarea semnelor după C. S. Peirce [43], [62], [63], care definește semnul iconic prin specificul său analogic. Astfel, definiția lui C. S. Peirce rămâne fidelă tradiției platonice în care imaginea este văzută prin prisma funcției sale de imitare și în care se conține un element identic cu obiectul vizat.

Capitolul final, **Impactul imaginii asupra realității sociale**, poartă un caracter practic și aplicativ în virtutea faptului că este prezentat un cuplu metodologic eficient, ce face posibilă o analiză mai amplă și totodată mai clară a conceptului de imagine.

Metodele semiotice și fenomenologice de analiză a imaginii sunt prezentate și descrise ca mai apoi să fie verificate, confirmate și aprobate prin aplicarea lor asupra unor exemple concrete. Pe lângă aceasta, este surprins faptul unei concordanțe și asemănări între concluziile rezultate în urma aplicării acestor două modalități de abordare a imaginii.

Metoda analizei reflexive (L. Embree [29], [30], [31], [32], [65]), care în esență este o metodă fenomenologică, identifică funcția și structura imaginii. S-a stabilit un raport de interconexiune cu referire la aceste două componente ale imaginii.

Dat fiind faptul că imaginea nu este o entitate neuronală sau mintală, ce formează conținutul psihic al conștiinței, ci un tip de obiect ce face posibilă experimentarea indirectă a altui obiect absent, putem diferenția, cu ajutorul analizei reflexive, imaginea de percepție și de amintire.

Asumându-și livrarea, medierea și aducerea unui obiect în lipsa lui, imaginea se regăsește ca o modalitate de experimentare indirectă alături de alte modalități de acest tip așa cum sunt experimentările prin text sau prin indicii [29], [32]. Ceea ce este amintit vizează o experimentare directă anterioară a obiectului, în percepție. Astfel, s-a adevărat operarea amintirii cu obiecte, și nu cu imagini. Confuzia este cauzată de amintirile în care este experimentat preponderent aspectul vizual al obiectului, însă acesta nu este singurul aspect caracteristic al obiectului amintit.

Luând în considerație faptul că imaginea este mereu *o imagine a ceva* [54], în amintire nu vor fi experimentate imagini ale lucrurilor, ci se vor experimenta lucruri ca amintite. Cu toate acestea, imaginea

are nevoie de un suport, care de obicei este de ordin fizic și care, la rândul său, poate constitui obiectul unei experimentări directe, al percepției, amintirii sau a așteptării, și, totodată, acest suport fizic poate constitui un prim-substrat pe seama căruia este posibilă experimentarea mediată, indirectă a obiectului reprezentat, semnificat, imaginat de acest suport.

În capitolul întâi, am stabilit valabilitatea ideii în care imaginea poate fi caracterizată prin semnificația unei generalizări de sinteză a unor obiecte, acestea fiind închipuite pe baza unor experimentări directe. În capitolul trei am fost motivați să valorizăm pozitiv ideea stratificării obiectelor experimentate. În urma acestei stratificări imaginea, amplasată pe un suport fizic oarecare, poate genera experimentarea indirectă a obiectului reprezentat, idee vădit confirmată și de cercetătorul contemporan J. Brough [2].

În același timp, imaginea însăși poate fi calificată drept obiect al experimentării directe pe seama suportului perceput direct. De asemenea, bazându-ne pe metoda analizei reflexive am identificat lacunele și defectele unor teze reprezentationaliste, ce afirmă, de cele mai multe ori, că obiectele experienței noastre sunt niște reprezentări ale percepției și nu propriu-zis obiecte. Aceste teorii pot fi respinse temeinic cu ajutorul metodelor aplicate în acest capitol.

În subcapitolul **Interpretări semiotice ale imaginii**, problematizând semiotic chestiunea analogicului, am extras unele procedee convenționale, care într-o analiză de suprafață n-ar trebui să corespundă semnelor iconice. Astfel, în concordanță cu investigațiile lui U. Eco [28], pe lângă proprietatea analogică a imaginii, am evidențiat proprietatea ei convențională. Fiind recunoscut grație instruirii culturale, obiectul imaginii se regăsește într-un aspect convențional al semnului iconic, din care este formată percepția recunoașterii sale. Deși semnul iconic se leagă de referentul său în mod natural, subzistă și un nivel al procesului de educare din cadrul unei societăți, ce cultivă o percepție prin care se recunoaște identitatea unui lucru reprezentat de o imagine.

Aspectul convențional al analogicului rezultă din cultura originală a individului care percepe un oarecare semn iconic. Elementele pertinente, care declanșează recunoașterea unui semn iconic, pot avea simultan atât un caracter convențional, cât și unul analogic. Analogicul, însă, nu este extras dintr-o simplă asemănare, deoarece percepția acesteia poate fi uneori pregătită cultural. Aceste elemente analogice pertinente pentru recunoașterea unui semn iconic sunt cele care se utilizează la fel ca și în cazul lucrului reprezentat, la care se referă. Cele mai simple elemente de genul acesta sunt dimensiunile spațiale. Într-un atare mod, semnul iconic conține într-adevăr aceeași particularitate ca și obiectul vizat. Astfel este explicat analogicul prin care semnul iconic se diferențiază de cel arbitrar.

În subcapitolul **Funcțiile imaginii: o perspectivă fenomenologică**, este valorificată metoda analizei reflexive, ce se aplică ireproșabil cercetării conceptului imaginii, care este, în interpretarea fenomenologică, o întâlnire indirectă a unui obiect într-o anumită situație ce a avut loc în trecut ([29], [32], [65]). Rezultatele la care am ajuns pe parcursul acestui subcapitol dezvăluie necesitatea

conștientizării stratificării ce are loc în cadrul experimentării indirecte, adică prin imagini, a unui obiect propus pentru cercetare.

În subcapitolului **Limitele reprezentationalismului prin prisma interpretării fenomenologice a imaginii – aplicare practică a metodei analizei reflexive** s-au evidențiat erorile de conținut cu privire la mai multe teorii asupra imaginii, care se întrunesc în reprezentationalism – o teorie generică pentru toate acestea.

Cu ajutorul analizei reflexive, descrise și preluate de noi în acest capitol, au fost depistate mai multe lacune ale reprezentationalismului, printre care figurează incapacitatea de a delimita clar imaginea ca obiect al experimentării directe bazate pe perceperea suportului ei, de imaginea ca reprezentare a unui lucru ce lipsește sau cel puțin care nu este simultan cu percepția imaginii ce îl reprezintă. Înțelegerea acestei evidențe este posibilă odată cu consemnarea straturilor pe care se focusează conștiința imaginii.

În cazul în care imaginea este percepută ca obiect al experimentării directe, ea este analizată la nivelul aparițiilor sale vizuale pe suprafața unui suport fizic. De îndată ce suportul fizic al imaginii este trecut cu vederea, pe seama experimentării directe a imaginii este experimentat indirect obiectul ce apare reprezentat de aceasta. Atenția fluxului conștiinței se focusează asupra obiectului adus indirect de imagine. Astfel, imaginea este analizată în calitatea ei de intermediar, care face posibilă conștiința unui obiect în absența acestuia.

În cadrul acestui capitol ne-am referit în repetate rânduri la variate exemple cu intenția de a demonstra eficiența practică a metodei de analiză reflexivă. De asemenea, în vederea realizării acestui scop, am aplicat metoda analizei reflexive asupra conceptului barthesian cu privire la imagine. Ceea ce ne-a permis să comparăm unele idei despre imaginea fotografică la R. Barthes [3], [4] cu modalitate de analiză reflexivă a ei. Rezultatele acestei analize au demonstrat încă odată eficiența aplicativă a demersului fenomenologic, preluat cu succes în proiectul cercetării noastre asupra imaginii.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În prezenta lucrare ne-am propus să analizăm evoluția conceptului de imagine în filosofie, examinând cele mai semnificative concepții și apoi evidențiind tendințele contemporane de analiză a imaginii, apărute în semiotică și fenomenologie. În acest sens, imaginea a fost tratată de noi prin aplicarea metodei analizei reflexive, ceea ce ne-a autorizat să precizăm esența și finalitatea în vederea căreia aceasta se autentifică.

Problema științifică importantă soluționată în domeniul filosofiei constă în elucidarea concepțiilor cu privire la natura imaginii și a metodelor adecvate pentru cercetarea acesteia, identificarea și justificarea metodei analizei reflexive în vederea obținerii unei viziuni clare și coerente asupra naturii imaginii și demonstrarea valorii ei cognitive în explorarea științifică a lumii.

Ideile expuse în disertație se regăsesc în activitatea științifică a autorului, fiind elaborate independent, și sunt expuse în 18 publicații științifice, 2 dintre care reprezintă compartimente din monografiile colective ale Sectorului Filosofie al Institutului de Istorie al AȘM.

Principalele concluzii rezultate din prezenta lucrare sunt următoarele:

1. **Cercetarea conceptului de imagine este necesară și actuală** pentru mai multe domenii și zone de cercetare, cum ar fi filosofia, istoria artei, sociologia, antropologia, marketingul și PR-ul, unele științe exacte, precum și în cotidianul socio-cultural, domenii care preiau într-o accepție specifică imaginea. Cercetarea de față contribuie la întregul efort realizat la nivelul diverselor domenii de cercetare asupra imaginii.

2. **Teoriile reprezentationaliste produc confuzii cu privire la imagine**, tratează imaginea în calitate de „clonă” ce înlătură accesul nostru direct către obiectul ce-l reprezintă. Din perspectiva acestor teorii imaginea nu constituie o valoare științifică demnă de încredere, neglijând capacitatea ei de a livra obiectul într-un mod indirect.

3. **Conceptul de imagine se clarifică cu ajutorul fenomenologiei și semioticii**, în care imaginea este „eliberată” de discursul eronat al teoriilor reprezentationaliste. Imaginea se poziționează ca o modalitate indirectă de experimentare a lumii, iar funcția acesteia ar fi deschiderea accesului indirect către obiect. Prin urmare, o imagine întotdeauna va fi *o imagine a ceva și pentru cineva*, iar ceea ce este vizat de conștiință în această experimentare este însuși obiectul.

4. **Imaginea de cele mai multe ori este redusă nejustificat doar la suportul ei, care este un lucru**. Deși imaginea apare pe un suport fizic sau pe un alt tip de suport în calitatea ei de obiect al experimentării directe, de cele mai multe ori ea deschide posibilitatea de a livra obiectul în absența lui.

5. **Din perspectiva abordării fenomenologice imaginile mintale sunt considerate problematice**. Marea majoritate a concepțiilor moderne din filosofie și psihologie cu privire la imagine se pot clasa în

conținutul teoriei asociaționiste, aceasta fiind corelată cu teoria generală a reprezentationalismului. Doctrina asociaționistă a rezistat pe filiera filosofiei și psihologiei moderne până în prezent.

6. **Analiza fenomenologică a imaginii înlătură prejudecățile reprezentationaliste în legătură cu prezența unor imagini mintale** – cauza acestei erori constă în incapacitatea de a delimita imaginea de percepție și amintire. Neclaritatea acestei teorii se menține în psihologia secolului XIX și începutul secolului XX, în care așa-numita imagine mintală se confundă cu amintirea sau percepția.

7. **În contextul secolului XX, corpul metodologic al fenomenologiei creează posibilitatea de a formula o viziune mai clară și mai integratoare asupra conceptului de imagine.** Instrumentarul fenomenologic ne permite să depistăm confuziile dintre amintirea lucrului și aspectul său preponderent vizual, dat ca amintire în cadrul concepției despre imaginea mintală. Definită ca lucru, imaginea poate fi admisă în cazul în care aceasta este localizată pe un oarecare suport fizic și nu unul psiho-fiziologic.

8. **Abordarea fenomenologică a analizei reflexive evidențiază structura stratificată a imaginii care nu a fost remarcată de adepții reprezentationalismului clasic** și au trecut cu vederea aspectul ei esențial. Analiza reflexivă investighează conceptul de imagine printr-o interpretare mai amplă și mai clară, ceea ce în consecință contribuie la o valorizare pozitivă a rolului său inedit în cadrul unei cercetări științifice.

9. **Cercetările științelor sociale care recurg la imagine pentru a viza un obiect în lipsa lui confirmă utilitatea metodologică a imaginii.** Conceptul de imagine capătă o funcție metodologică importantă în sociologie, culturologie, psihologie socială, estetică, politologie, marketologie etc., dar și în științele exacte, precum geometria, astronomia, fizica, biologia, chimia etc.

10. **Statutul ontologic al imaginii este consolidat în sfera conceptului de *mimesis*,** în determinarea sa mimetică, imaginea este adusă la un alt nivel de interpretare, fiind scoasă din cadrul neființei absolute și al nonexistenței logice și, prin urmare, fiind inclusă într-o structură flexibilă a neființei secunde din sfera posibilului.

11. **Termenul *khôra* se atribuie și explică caracterul mimetic al imaginii,** tradusă prin *khôra*, imaginea iese în afară principiului de non-contradicție, relevând unicul, generalul, originalul, inteligibilul în multiplicitatea și pluralitatea lumii sensibile, făcând posibilă recunoașterea prin asemănare a obiectului în imaginea lui. Termenul *khôra* se corelează cu procedura recunoașterii semnificantului și semnificatului în semiotică.

12. **Configurarea unei imagini „mintale” poate fi acceptată într-un sens special** – pe o filieră husserliană aceasta se profilează în conștiință în calitate de un obiect în genere, nu a unui obiect concret și individual, empiric întâlnit într-o experimentare directă a lui, ci a unui obiect remarcat în generalitatea lui eidetică, în care este condiționată recunoașterea acestuia, și nu a imaginii lui.

13. **Asemănarea se realizează în baza unor componente pertinente pentru recunoașterea unui obiect.** Acest model de autosemnificare denotă faptul că o imagine poate fi văzută atât ca semn, cât și ca obiect. Concepția autosemnificării poate fi extinsă și atribuită problemei identității sociale în vederea

clarificării teoretice în care un individ se poate autodetermina în sensul unui semn ce se identifică cu specificul mai multor comunități de ordin etnic, politic, economic, cultural, social, profesional și în același timp să rămână integru pentru individualitatea sa.

14. Intercalarea digitalului și analogicului determină diferite maniere de raportare la lume – diferențierea dintre imagine și text nu este categorică, deoarece analogicului nu este singura calitate atribuită semnului iconic. Pe lângă aceasta semnului iconic îi sunt caracteristice anumite elemente convenționale.

15. Actualitatea și necesitatea cercetării imaginii se desăvârșește odată cu găsirea unei metode eficiente de cercetare a ei. În vederea demonstrării utilității imaginii pentru cercetarea științifică, s-a aplicat metoda fenomenologică de analiză reflexivă, în urma căreia s-a consolidat rolul ei important în calitate de instrument al cercetării.

În ordinea celor expuse sunt formulate următoarele **recomandări**:

1. Complexitatea conceptului de imagine demonstrează necesitatea constituirii unor colective de cercetare cu caracter interdisciplinar, care să aplice plurivalența și extinderile practice ale acestui concept.

2. Dezvoltarea aspectului interdisciplinar al imaginii poate contribui la aplicarea și distribuirea în cadrul mai multor domenii de cercetare, precum ar fi filosofia politică, politologia, filosofia socială, antropologia, sociologia și psihologia, a modelului de explicitare și stabilire a identității întreținut pe baza fluctuațiilor mimetice și stratificărilor experimentale. Estimarea interdisciplinară a convenționalului și analogicului poate contribui la clarificarea problemei identității individuale și naționale.

3. Organizarea unor cursuri specializate de fenomenologie, elaborarea și întreținerea unor seminare private sau a unor cercuri informale de lectură în vederea diseminării metodelor fenomenologice de cercetare. Introducerea unui curs de teorie a imaginii în curriculum-ul universitar ar permite consolidarea și aprofundarea rezultatelor proiectului nostru de cercetare.

4. Dat fiind faptul că în activitățile cotidiene ale societății contemporane rolul imaginii, în speța ei digitală, este unul important, considerăm oportună și favorabilă inițierea unei cercetări cu privire la obiectul realităților virtuale, în conținutul căreia se pot aplica cu succes ideile ce vizează experimentarea indirectă a lumii, echilibrarea mimetică în vederea stabilirii identității și, în același timp, a coordonării capacităților de a înțelege diferența și de a distinge între real și virtual, serios și fictiv.

5. Cercetarea de față ar putea sta la baza unor noi teze de masterat și doctorat consacrate temei imaginii și abordării fenomenologice.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Aristotel. Metafizica. București: Editura Humanitas, 2007. 539 p.
2. Banks M. Visual Methods in Social Research. London. 2001. 246 p.
3. Barthes R. Camera luminoasă. Însemnări despre fotografie. Cluj: Ideea Design & Print, 2010. 109 p.
4. Barthes R. La chambre claire. Note sur la photographie. Paris : Gallimard, 1980. 192 p.
5. Bergson H. Materie și memorie. Iași: Editura Polirom, 1996. p. 223.
6. Bobâna Gh. Filosofia antică. Curs de prelegeri. Partea a II-a. Chișinău: UnAȘM, 2013. 150 p.
7. Brochard V. De l'erreur. Paris: Félix Alcan, 1897. 281 p.
8. Brough J. Something that is nothing but can be anything: the image and our consciousness of it. În: The Oxford Handbook of Contemporary Phenomenology, Jan. 2013. 13 p.
9. Caietele Echinox: Teoria și practica imaginii 1. Vol II. Cluj, 2002. 212 p.
10. Caietele Echinox: Teoria și practica imaginii 2. Vol III. Cluj, 2002. 220 p.
11. Chartier E-A. Propos sur le bonheur. Paris: Éditions Gallimard, 1928. 218 p.
12. Ciomoș V. Timp și eternitate. București: Editura Paideia, 2001. 408 p.
13. Codoban A. Imperiul comunicării. Corp, imagine și relaționare, Cluj: Ideea Design & Print, 2011. 103 p.
14. Codoban A. Sacru și ontofanie. Iași: Editura Polirom, 1998. 214 p.
15. Codoban A. Semn și interpretare. O introducere postmodernă în semiologie și hermeneutică. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2001. 142 p.
16. Copoieru I. Aparență și sens. Repere ale fenomenologiei constitutive. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2000. 151p.
17. Cornea A. Când Socrate nu are dreptate. București: Editura Humanitas, 2004. 187 p.
18. Cornea A. O istorie a neființei în filozofia greacă. București: Editura Humanitas, 2010. 386 p.
19. Cornea A. Platon. Filozofie și cenzură. București: Editura Humanitas, 1995. 222 p.
20. Descartes R. Pasiunile sufletului. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1984. 239 p.
21. Dufourcq A. La dimension imaginaire du reel dans la philosophie de Husserl. London: Springer, 2011. 387 p.
22. Dufourcq A. Merleau-Ponty: une ontology de l'imaginaire. London: Springer, 2012. 421 p.
23. Durand J. Aventurile Imaginii. București: : Editura Nemira, 2000. 286 p.
24. Durand J. Structurile antropologice ale imaginarului. București: : Editura Univers enciclopedic, 2000. 598 p.
25. Ebbinghaus H. Memory. A contribution to experimental psychology. New York: Crathers College, Columbia University, 1913. 123 p.
26. Eco U. Arta și frumosul în estetica medievală. București: Editura Meridiane, 1999, 215 p.
27. Eco U. Limitele interpretării. Constanța: Editura Pontica, 1996. 412 p.

28. Eco U. O teorie a semioticii. București: Editura Trei, 2008. 384 p.
29. Embree L. Analiză reflexivă. O primă introducere în investigația fenomenologică. Cluj: Casa cărții de știință, 2007. 190 p.
30. Embree L. Animism, adumbration, willing, and wisdom: Studies in the phenomenology of Dorion Cairns. București: Zeta books, 2012. 179 p.
31. Embree L. Environment, technology, justification. Reflective analyses. București: Zeta books, 2008. 173 p.
32. Embree L. Poți învăța oare să faci fenomenologie.
http://reflectiveanalysis.net/uploads/poti_invata_oare_sa_faci_fenomenologie_1.1.pdf (vizitat 17. 04. 2015).
33. Flusser V. Pentru o filosofie a fotografiei. Cluj: Ideea Design & Print, 2003. 127 p.
34. Hume D. Cercetare asupra intelectului omenesc. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1987. 236 p.
35. Husserl E. Cercetări logice. Vol. II. Partea întâi. Cercetările 1 și 2. București: Editura Humanitas. 2009. p. 340.
36. Husserl E. Criza umanității europene și filosofia (și alte scrieri). Cluj: Editura Grinta, 2009. 208 p.
37. Husserl E. Meditații carteziene. București: Editura Humanitas, 1994. 248 p.
38. Husserl E. Idei privitoare la o fenomenologie pură și la o filozofie fenomenologică. Cartea întâi: introducerea generală în fenomenologia pură. București, 2011. 581 p.
39. James W. Essays in radical empiricism. <http://manybooks.net/titles/jameswil3254732547-8.html>. 1912. 85 p.(vizitat 23. 04. 2015).
40. Lachelier J. Du de l'induction, Psychologie et métaphysique. Paris: Félix Alcan, 1896. 173 p.
41. Pastoureau M. O istorie simbolică a Evului Mediu. Chișinău: Editura Cartier, 2004. 504 p.
42. Peillaube E. Les images. Essai sur la mémoire et l'imagination. Paris: Marcel Rivière&Co, 1910. 513 p.
43. Peirce C. S. Semnificație și acțiune. București: Editura Humanitas, 1990. 346 p.
44. Platon. Opere. Vol. I. București: Editura Științifică, 1974. 486 p.
45. Platon. Opere. Vol. II. București: Editura Științifică, 1976. 434 p.
46. Platon. Opere. Vol. III. București: Editura Științifică, 1978. 418 p.
47. Platon. Opere. Vol. IV. București: Editura Științifică, 1983. 410 p.
48. Platon. Opere. Vol. V. București: Editura Științifică, 1986. 502 p.
49. Platon. *Opere*. Vol. VI, București: Editura Științifică, 1989. 486 p.
50. Platon. *Opere*. Vol. VII, București: Editura Științifică, 1993. 313 p.
51. Pop D. Ochiul și corpul. Modern și postmodern în filosofia culturii vizuale. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2005, 272 p.

52. Popescu-Neveanu P. Dicționar de psihologie, București: Editura Albatros, 1978. 784 p.
53. Ribot T. Essay on the Creative Imagination.
http://s3.amazonaws.com/manybooks_pdf_lrg_new/ribott2643026430-8pdfLRG.pdf. (vizitat 02. 10. 2015).
54. Sartre J-P. Imaginația. Oradea: Editura Aion, 1997. 158 p.
55. Spaier A. La pensée concrete, Essai sur la symbolisme intellectuel, Félix Alcan, Paris, 1927. 447 p.
56. Spinoza B. Etica. București: Editura Științifică, 1957. 354 p.
57. Titchener E. B. A text-book of psychology. New York: The macmillan company, 1928. 565 p.
58. Wright T. Systems of representation: Towards the integration of digital photography into the practice of creating visual images. In: Visual anthropology. Vol. 11: 3, Routledge, 2011, pp. 207-220/
http://uir.ulster.ac.uk/16986/1/Wright_systems_rep.pdf. (vizitat 10. 10. 2015).
59. Wunenburger J-J. Filozofia imaginilor. Iași: Polirom, 2004. 416 p.
60. Zlate M. Psihologia mecanismelor cognitive. Iași: Editura Polirom, 2006. 521 p.
61. Мотрошилова Н. В. Идеи И Э. Гуссерля как введение в феноменологию. Москва: РН, 2003. 716 p.
62. Пирс Ч. С. Принципы философии. Том I (Горизонты феноменологии). Санкт-Петербург, 2001. 224 p.
63. Пирс Ч. С. Принципы философии. Том II (Горизонты феноменологии). Санкт-Петербург, 2001. 320 p.
64. Тэн И. Философия искусства. Москва: Editura Республика, 1996. 350 p.
65. Эмбри Л. Рефлексивный анализ. Первоначальное введение в феноменологию. Москва: Три квадрата, 2005. 223 p.

LISTA PUBLICAȚIILOR ȘTIINȚIFICE

Compartimente în monografii colective:

1. Modele structurale de autosemnificare axiologică. 2 c.a. pp. 164-193. În: Descentralizarea axiologică în societatea bazată pe cunoaștere (aspecte filosofice). Chișinău, 2015. 216 p.
2. Fundamentarea teoretică a identității naționale. 1 c.a. pp. 117-141. În: Redimensionarea valorilor în contextul noii vecinătăți cu Uniunea Europeană. Chișinău: „Tipogr-Sirius”, 2011. 142 p.

Articole publicate în reviste și culegeri internaționale:

3. Specificul convențional al semnului iconic. În: Idei și valori perene în științele socio-umane. Studii și cercetări. Tomul XVII. Cluj-Napoca: Argonaut, 2012. p. 459-574. 1,75 c.a. ISBN 978-973-109-393-2.

Teze în culegeri internaționale:

4. Теоретические основы идентичности между сходством и отличием. În: Цивилизационная идентичность в эпоху глобализации: международная молодежная научная конференция. 2011, p. 303- 304. 0,2 c.a. Minsk: ISBN 978-985-6879-55-8.

Articole publicate în reviste și culegeri naționale:

5. Concepții fenomenologice în analiza imaginii. În: Revista de Filozofie, Sociologie și Științe Politice. 2015, nr. 2, pp. 145-159, 1 c.a. Chișinău: ISSN 1857-2294;
6. Analiza reflexivă a obiectelor întâlnite indirect, În: Materialele conferinței consacrată Zilei Mondiale a Filosofiei – Filosofia și perspectiva umană. Chișinău: UnAȘM, 2015. pp. 88-96. 0.6 c.a. ISBN 978-9975-3036-7-5;
7. Analiza imaginilor în științele sociale. În: Materialele conferinței consacrată Zilei Mondiale a Filosofiei „Filosofia și perspectiva umană”- Societatea bazată pe cunoaștere realități și perspective, Chișinău, 2014. pp.76-80. 0,5 c.a. ISBN 978-9975-4257-6-6;
8. Construcția demersului axiologic din perspectiva autosemnificării. În: Materialele conferinței consacrată Zilei Mondiale a Filosofiei „Filosofia și perspectiva umană”- Societatea bazată pe cunoaștere: realități și perspective, Chișinău: Biotehdesign,2013. 0,5 c.a. pp. 85-90. ISBN978-9975-4122-5-4;
9. Relațiile de analogie și recunoașterea semnului iconic. În: Revista de Filozofie, Sociologie și Științe Politice. 2012, nr. 3, pp. 18-30, 0,8 c.a. Chișinău: ISSN 1857-2294;
10. Convenționalitatea semnului iconic în concepția lui Umberto Eco. În: Revista de Filozofie, Sociologie și Științe Politice. 2012, nr. 2, pp. 19-29. 0,6 c.a. Chișinău: ISSN 1857-2294.
11. Demersul aristotelic asupra posibilului: contribuții pentru o întemeiere ontologică a imaginii. În: Revista de Filozofie, Sociologie și Științe Politice. 2011, nr. 3, pp. 19-31. 0,7 c.a. Chișinău: ISSN 1857-2294.

12. Considerații privind identitatea la Platon în „Cratylos” și la Vilém Flusser în „Imagine și Text”. În: Revista de Filozofie, Sociologie și Științe Politice. 2011, nr. 1, pp. 19-28. 0,7 c.a. Chișinău: ISSN 1857-2294.
13. Recursul asemănării asupra conceptului de identitate (khôra și fundamentarea identității). În: Revista de Filozofie, Sociologie și Științe Politice. 2010, nr. 2, pp. 31-39. 0,6 c.a. Chișinău: ISSN 1857-2294.
14. Demersul mediatic al imaginii și cuvântului în concepția lui Vilém Flusser. În: Perspective de modernizare a societății moldovenești: aspecte teoretico-practice. 2010, pp. 123-132. 0,5 c.a. Chișinău: ISBN 978-9975-4159-9-6.
15. Excursul conceptului de „putere” asupra condiției umane. În: Revista de Filozofie, Sociologie și Științe Politice. 2009, nr. 2, pp. 188-193. 0,5 c.a. Chișinău: ISSN 1857-2294.
16. Considerații filosofice pentru o noema a imaginii fotografice. În: Revista de Filozofie, Sociologie și Științe Politice. 2007, nr. 3, pp. 104-110. 0,5 c.a. Chișinău: ISSN 1857-2294.
17. Statutul ontologic al imaginii în sistemul filosofic a lui Platon. În Filosofia antică și importanța acesteia în lumea contemporană. Chișinău: Paragon, 2008, pp. 82-90. 0.4. c.a.
18. Aspecte tranzacționale ale raportului imagine-text. În: Filosofia și perspectiva umană. Chișinău: Pontos, 2007, pp. 79-82. 0.4. c.a.

ADNOTARE

PERCIUN Andrei. *Evoluția conceptului de imagine în filosofie.* Teză de doctor în filosofie. Chișinău 2016.

Structura tezei cuprinde: *Introducere, trei Capitoale, Concluzii generale și recomandări, Bibliografie* din 218 titluri, 6 anexe, 165 pagini text de bază. Rezultatele științifice obținute au fost publicate în 18 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: imagine, analiză reflexivă, fenomenologie, reprezentationalism, semiotică, semn iconic, mimesis, khôra, convențional/natural, digital/analogic.

Domeniul de studiu: istoria filosofiei.

Scopul și obiectivele tezei rezidă în analiza modalităților fundamentale de cercetare a conceptului de imagine în cadrul istoriei filosofiei, în vederea stabilirii valabilității și eficienței teoriilor și metodelor fenomenologice, contrapuse teoriilor care au fost influențate de reprezentationalism. Obiectivele propuse în atingerea scopului anunțat sunt: Reliefarea fundamentelor teoretico-metodologice a concepțiilor cu privire la imagine; identificarea interpretărilor problematice ale imaginii în cadrul istoriei filosofiei, psihologiei și ale altor științe sociale; valorificarea și descrierea modalităților fenomenologice de abordare a imaginii; depistarea fundamentelor teoretice ale concepțiilor reprezentationaliste asupra imaginii; reactualizarea teoriilor clasice privind imaginea în contextul filosofiei contemporane; analiza fenomenologică și semiotică a imaginii în coordonare cu impactul ei asupra realității sociale; determinarea funcțiilor și structurii imaginii dintr-o perspectivă fenomenologică; aplicarea cadrului metodologic al fenomenologiei asupra reprezentationalismului.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute constă în realizarea unei analize ample cu privire la problematica evoluției conceptului de imagine în filosofie: din arealul lucrărilor de referință și de specialitate, teza de față recurge la *metoda analizei reflexive*, care în paralel cu metoda semiotică de analiză a semnului iconic se aplică asupra cercetării conceptului de imagine; au fost identificate, clasificate și diferențiate concepțiile reprezentationaliste ce interpretează imaginea ca un substitut al obiectului, întrucât imaginea ar fi corelativul primar al conștiinței; metoda analizei reflexive ne-a justificat argumentarea cu referire la identificarea unor lacune ale teoriilor reprezentationaliste. Prin aplicarea aparatului fenomenologic au fost descrise structura și funcțiile imaginii, s-au conturat straturile componente ale conștiinței imaginii; metoda analizei reflexive a fost aplicată asupra unor concepții despre imagine din cadrul filosofiei contemporane, ceea ce a contribuit la obținerea unor rezultate valoroase cu privire la conceptul de imagine, validitatea cărora s-a confirmat în demonstrabilitatea lor practică.

Problema științifică importantă soluționată în domeniul filosofiei constă în elucidarea concepțiilor cu privire la natura imaginii și a metodelor adecvate pentru cercetarea acesteia, identificarea și justificarea metodei analizei reflexive în vederea obținerii unei viziuni clare și coerente asupra naturii imaginii și demonstrarea valorii ei cognitive în explorarea științifică a lumii.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării: constă în aplicarea metodei analizei reflexive asupra conceptului de imagine, în elaborarea unei cercetări integratoare, consecințele căreia se regăsesc în unele probleme de ordin conceptual cu privire la tematizarea semnificării și stabilirii identicului și a identității sociale, concepte contigue structurii mimetice a imaginii. Un alt element important al lucrării ține de perspectiva valorificării doctrinelor clasice despre imagine în cercetările filosofice contemporane.

Implementarea rezultatelor științifice s-a efectuat prin examinarea și aprobarea acestora în cadrul ședințelor Sectorului Filosofie și a Seminarului Științific de Profil al Institutului de Istorie al AȘM; au fost validate în 4 proiecte instituționale de cercetare ale Sectorului Filosofie, fiind publicate, totodată, în 18 lucrări științifice.

ANNOTATION

PERCIUN Andrei. *The Evolution of the Concept of Image in Philosophy.* Thesis for a doctoral degree in philosophy. Chişinău 2016.

The structure of the thesis includes: an *Introduction*, three *Chapters*, *General conclusions and recommendations*, a *Bibliography* composed of 218 titles, 6 annexes, 165 pages of text. The results of the research were published in 18 academic works.

Key words: image, reflective analysis, phenomenology, representationalism, semiotics, iconic sign, mimesis, khôra, conventional/natural, digital/analogic.

Field of study: history of philosophy.

Thesis goal and objectives: the work proposes itself to analyze the ways in which the concept of image was researched in the history of philosophy, in order to establish the validity and efficiency of the theories and methods inspired by phenomenology, as compared to the ones influenced by representationalism. The objectives proposed in order to reach the research goal are: to bring into relief the theoretical-methodological grounds of various conceptions of the image; to identify the problematic interpretations of the image in the history of philosophy; to turn to account and describe the phenomenological manners of approaching the image; to establish the role of classical theories of the image for contemporary philosophy; to determine the impact of the image on social reality, corroborating it with semiotics and phenomenology; to evidence the functions and the structure of the image from a phenomenological point of view; to formulate a critique of representationalism using the methodological framework of phenomenology.

Scientific novelty of the research results: the present work analyzes the evolution of the concept of image in philosophy. Among the works we have consulted, the present thesis is the first one that uses the method of reflective analysis, which is also applied to the conceptual content of the history of philosophy in order to research the concept of image. We identified, classified and distinguished in a new way the representationalist views, which interpret the image as a plenipotentiary substitute of the object, given that the image would be the primary correlate of consciousness, which perceives and knows the world starting from a representation of it. These representationalist views were put out of the circuit of fundamental groundedness with the application of the phenomenological approach. The method of reflective analysis enabled us to identify which views are guided by the representationalist doctrine. On this basis, we described the structure and the functions of the image, outlining the strata of image consciousness.

The important research problem in the field of history of philosophy that we solved is arguing for the necessity of implementing an efficient analysis method for the exploration of the concept of image in the historical succession of philosophical paradigms, evidencing not only a clear perspective on the image, but also reclaiming its usefulness for the scientific exploration of the world.

The theoretical significance and applicative value of the work: the suggestions and conclusions we reached in the present work can be used for an integrative research of the image, and the consequences derived from the problematization of the concept of image can be extended on other conceptual questions, including the thematization of meaning and establishing the same and social identity, a concept whose realization is contiguous to the mimetic structure of the image. The method of reflective analysis can also be disseminated in researching other subject. Another important element of the thesis regards reevaluating the classical doctrines regarding the image in the context of contemporary philosophy.

The implementation of research results was realized by their examining and approval in the meetings of the Sector of Philosophy and the Thematic Research Seminar of the Institute of History of the ASM; were validated in 4 institutional research project of the Sector and Philosophy, and also published in 18 academic works.

АННОТАЦИЯ

ПЕРЧУН Андрей. *«Развитие концепции изображения в философии»*. Диссертация на соискание ученой степени доктора философии. Кишинев, 2016.

Структура работы: Введение, три Главы, Общие выводы и рекомендации, Библиография -- 218 наименований, 6 приложений, 165 страниц основного текста. Результаты исследования опубликованы в 18 научных работах.

Ключевые слова: изображение, рефлексивный анализ, феноменология, репрезентационизм, семиотика, иконический знак, хора, конвенционное/естественное, цифровой/аналоговый.

Область исследования: история философии.

Цель и задачи диссертации: целью работы является анализ методов исследования концепции изображения в рамках истории философии для установления действенности и эффективности теорий и методов, вдохновленных феноменологией, в сравнении с методами репрезентационизма. Поставленные задачи для достижения цели являются: обозначение теоретико-методологических основ определения изображения; выявление проблемных интерпретаций изображения в области истории философии; обозначение и описание феноменологических методов подхода к изображению; установление важности роли классических теорий изображения для современной философии; определение воздействия изображения на социальную реальность, опираясь на семиотику и феноменологию; подчеркивание функции и структуры изображения в феноменологической перспективе; разработка критики репрезентационизма посредством применения методологической основы феноменологии.

Научная новизна достигнутых результатов: данная диссертация рассматривает проблематику эволюции концепции изображения в философии. В отличие от основных работ по данной теме, в данной работе, впервые используется метод рефлексивного анализа, применяемый и к концептуальному содержанию истории философии, с целью исследования изображения. Специальным методом были идентифицированы, классифицированы и дифференцированы репрезентационистские понятия, которые интерпретируют изображение как абсолютный заместитель объекта, поскольку изображение является основным коррелятом сознания, которое воспринимает и познает мир, отталкиваясь от изображения. Эти репрезентационистские теории были изъяты из круговорота фундаментальной валидности после применения феноменологического подхода. Метод рефлексивного анализа оправдал аргументацию об идентификации концепций, исходящих из репрезентационистской доктрины. На этой основе были описаны структура и функции изображения, с выделением уровней восприятия.

Основная решенная научная задача в области истории философии, заключается в аргументации необходимости внедрения метода рефлексивного анализа для изучения концепции изображения на всем историческом пути философских парадигм, подчеркнув важность не только ясного видения изображения, но и ценность его использования для научного исследования мира.

Теоретическая значимость и практическая ценность работы: предложенные рекомендации и заключения, могут быть использованы в научно-исследовательской работах по теме изображения и на исследование других научных тем. Полученные выводы, в результате рассмотрения концепции изображения, могут быть экстраполированы и на другие проблемы концептуального характера, относящиеся к важности определения идентичности и социальной принадлежности. Метод реализации концепции социальной принадлежности является приближенным к миметической структуре изображения. Другой важный элемент работы связан с перспективой развития классических доктрин, имеющих большое значение для исследования изображения в современной философии.

Внедрение научных результатов осуществилось в рамках обсуждения и утверждения на заседаниях Сектора Философии и Научно-профильного Семинара Института Истории АНМ; утверждены в четырех проектах институционального исследования в рамках Сектора Философии, и были опубликованы в 18 научных работах.